

PERŽVALGA.

— P. E. Volteris („Živaja Starina“ pusl. 398, num. 3, '99) pasiremdamas ant p. Zanavy kuczio „Statistikos lietuviszkų knygų“ aurodo caro valdzios netikumą ir kvailumą užgynime lietuviszkos spaudos, kur lietuviai laike 32 metų Prusuose atspaudė 4,000,000 visokių knygų už ką vokiečiams, spaustuvninkams, užmokejė 1,523,184 rublius. Apart to, paskutiniuose metuose yra labai pasidauginęskaitlius naujai išleistų lietuviszkų knygų neveizint persekiojimų, maskolizkos ir vokizkos, valdzių.

— Veisijuose, Seinų paviete, susimusę lietuviai su lenkais už giedojimus bažnyčioje ir juos iszvižo. Lenkai reikalavo nuo gubernatoriaus kariaunos pagelbon, ką ir apturėjo. Gubernatorius atsiuntė tyrinėtoją isztirt maiszto priezastį ir pripažino lietuviams tiesą, kadangi iszėmus porą desimtytų lenkų, visi parapijonai lietuviai.

— Kalvarijos kalėjime už lietuviszkus rasztus sedi 8 lietuviai.

— Kibartuose pas Juozą Puniszka zandarai jieszkojo lietuviszkų knygų, bet nieko nerado.—„Ukininkas“.

— Sziauliuose ant trukio zandarai sugavo lietuviszkų knygų rysį ir užpuolę ant Jono Gadeikio, szvedo, kurį pasodino į kalėjimą ir dar vieną vaikina, kurio pas Gadeiki laiszka rado.—„Tėvynės Sargas“.

„Ukininkas“ 12 num. paduoda biografiją (gyvenimą ir darbus) Dr. V. Kudirkos. Originalizskų ir verstų isz kitų kalbų rasztų paduoda 29, bet rodosi bus dar toli ne ysi; kompozicijų 16.

— Klaipėdoje nuo 1 Balandžio jau pradės mokinti mokintojus, kurie mokintų lietuviszkai vaikus pradinėse mo-

kyklose. Esant 25 vietos tokiems mokintiniams.

— Klaipėdoje buvo valdzios prova su 14 lietuvių ir redaktoriais „Auszros“ bei „Naujos Liet. Ceitungos“ už iszplatinimą zinių, kur sziumistras Gilde isz Mankuslaukių liepė lietuvių vaikams sakyti „lietuviai yra pagonys“, „asz esu pagonis, mano tėvai yra pagonys.“ Vaikai teipgi buvo paszaukti į sudą liudyt. Prokuroras norėjo visus nubaut nuo 15 iki 30 markių už nuplėszimą garbės, platintojui germanizacijos, Gilde'i. Szudzia vienok visus apskųstuosius iszteisino.

— Vėl svarbi nauja knyga tapo iszleista: „Gudai ir lietuviai. Etnografizskas piezsinėlis Paraszė Jr. Jonas. Atspaušta isz „Tėvynės“. Sausis, 1900 metų. Wilkes-Barre, Pa. Spaustuvėi „S. L. A.“ pusl. 30.

— Delray, Mich. susitvėrė draugystė vardan „Dr. Jono Szliupo“ pirmojo lietuvytės platintojo Amerikoje.—Teipgi czion susitvėrė ir „Tėvynės Myletojų Draugystės“ kuopa isz 10 sanarių. Kuopos susirinkimas bus sabatoje 13 Sausio.

— Massachusetts valstijoi susitvėrė lietuviszka literatizska draugystė po vardu „Simono Daukanto.“ Sanarių prisiraszė 13. Draugystės centras bus Bostone.

— „Bažnyczios Tarnas“ sako, kad tiejie visai neturi iszminties, kurie skundzia kunigus priesz visuomenę. Kunigų apsudijimui visuomenė neturi spēkų ir reik juos skust tiems, nuo kurių galima tikėtis kokios nors geros pasekmės. — Kur skųst kunigus tada, jeigu vyskupai ir augsztesni dar, yra užsimerkusiais ir kurezias ant tokių skundų? Kur reik skųst kun. Krawczuną ir kitus, kurie stabdo ir gaiszina ekonomizskus bei tautizskus reikalus?

— „Bažnyczios Tarnas“ ke-

ta nustot iszėjęs, jei liks visai mažai prenumeratorių ir spaudinti tiktai knygas. Kaipo pirmiausę spaudins „Hypnotizmas Iszaiszkintas.“

— Pittston'e, Pa., priesz „Lietuvos Dukterų Draugystę“ susitvėrė jau ir kita moterų draugystė po vardu szventos? po apieka kunigo M. Szedvydzio.

— P. Kalnakasys per „Lietuvą“ pranesza, buk kun. Szedvydis pasakojęs, buk Plymouth'o „Lietuvaiczių Draugystės“ prezidentė esanti bedievė. Matyt, kad apie tai nieko nežino kun. Szedvydis.

— Chicagoje keta susitvėrė antra lietuviszka parapija. Susitvėrimu parapijos užsiima draugystė „Apveizdos Dievo“. Kas norėtu prie. tos parapijos prigulėti, lai kreipiasi pas parapijos sekretorių:

A. Gudenauską,
55 W. 15th Str.
Chicago, Ill.

— Susivienijimo kuopa isz Glen Lyon, Pa. labai nekantanta isz to, kad į Susiv. centr. komitetą skverbesi kunigai. Pagal jų nuomonę kunigai turėtų buti visai paszalinti isz centr. komiteto kaipo ir ne teip greitai suteikiamos jiems garbės sanarystės.

— Lietuvis, ukėsas, mokantis gerai lietuviszkai, anglizskai ir kroatizskai, gautų urėdiszką vietą Naujorke su \$1200,00 algos ant metų, jeigu iszduotų egzamina, kuris bus 6 diena Vasario (Februry). Norintis tą urėdą užimti turi kreiptis, reikalaudamas tam tikrų formuliarų, po tokiu adresu:

Civil Service Commission,
Washington, D. C.

— Gruodžio 15 diena 1899 m. tapo užmusztas „Marrimac Paper Co.“ pabrake lietuvis, Antanas Klinga. Velionis paėjo isz sodžiaus Igliaukų, Vabalnykų par. Panevezio pav. Kauno gub. Lietuvoje liko pati su 3 vaikeliais. Ve-

lionis prigulėjo prie Dr. Szv. Lauryno, kurios kasztais likosi ir palaidotas. Kas nori placziaus apie tai žinoti, lai atsiszaukia po sziuomi adresu:

Jonas Szmoletis,
164 Valley Str.
Lawrence, Mass.

Aukos parodai

Isz Bridgeport, Conn.

J. Dulbis	1—
K. Graboksztis	1—
J. Blažys	-25
L. Alyta	-25
A. Nanartonis	-25
Teodora Blazienė	-25
J. Abromaitis	-25
A. Abraczinskas	-50
K. Dulbis	-10
A. Voronikaitis	-10
Monika Padalskiutė	-25
Magdalena Dulbienė	-10
J. Ramanauckas	-10
J. Mileris	-25
K. Eimotis	-50
J. Trivalskis	-25
V. Jonilas	-25
A. Czimielius	-25
Marijona Bezgilienė	-10
J. Puszinskas	-10
V. Kazlauckas	-25
A. Abromaitis	-25
A. Nanartonis	-10
S. Klimaviczius	-15
V. Aimonaitis	-25
P. Bindokas	-25
„Saulės“ skaitytojas	-25
J. Stankaitis	-10
V. Macziulis	-10
J. Bartulis	-25
V. Paulaukas	-25
P. Liudvinaviczia	-50
J. Astraukas	-25
Pranciszka Koszcziokytė	-25
K. Bindokas	-50
J. Bolilis	25
Marijona Bobilienė	-25
P. Raszimaviczia	-50
L. Narkeviczia	-25
A. Kukleris	-25
V. Kvėderas	-25
K. Szvedas	-10
J. Iszganaitis	-10
P. Czupkeviczia	-10
J. Povilaitis	-10
J. Girdaukas	-10
M. Geibas	-50

J. Geibas	-50
A. Žekas	-25
A. Dobrovolskis	-50
A. Masaitis	-25
K. Žaleszkeviczia	-50
J. Pranckeviczius	-25
J. Vagneris	-25
J. Orginas	-25
V. Anskaitis	-25
J. Abromaitis	-25
J. Ruszkis	-20
Draugystė Szv. Jurgio	
kareivio	10—
Isz Red Buŕn, Pa.	
M. Probulis	-10
M. Panka	-10
M. Lakickas	-10
J. Dzievėnas	-10
P. Galionis	-20
M. Szapalas	-25
Isz Northampton, Mass.	
Draugystė D. L. K.	
Mindaugo	\$2,50—
V. Žukauckas	1—
J. Vaicziulis	1—
Susivienijimo Li A. kuopa	
Wanamiė ir Glen Lyon,	8,25
A. Varaszkeviczia,	
Paterson, N. J.	-50
Draugystė Szv. Juozapo,	
Pittsburg, Pa.	5—
Pittsburgo lietuvių aukos,	
surinktos ant visuomeniš-	
ko susjrinkimo 28	
Giegužio 1899.	\$13,24
Buvo	\$1206,55
Labu	\$1264,89
<i>J. J. Pauksztis.</i>	

Aukos kankintiniams

V. Žukauckas,	
Northampton, Mass.	-50
A. Varaszkeviczia.	
Paterson, N. J.	-25
Buvo	\$90,25
Labu	\$91,00
<i>Redakcija.</i>	

Isz Lietuvos.

Pagal naujai patirtas žinias, už lietuvių sėdi dabar Kalvarijos kalėjime Povilas Garmus, kuris buvo mokintoju Liublino gub. Spalių mėnesyje žandarai pas jį kratydami rado knygy, laikraszczių ir laiszkų nuo draugų. Tėvas

su vyresniuoju broliu buvo nuvažiavę iszimt Povilą ant parankos, bet neleido nei pakalbėt. Dabar eina tyrinėjimas. Teipogi buvo iszvežę žandarai Senapilėn jo vidutinį brolių Jurgį, kur parodė jam jo laiszką raszytą broliui mokintojui, kuriame buvo minėta apie kokius ten laikraszczius nuo Juozo ir klausė ar tavo laiszkas? Jurgis prisipažino. Paskui klausinėjo apie Juozą Garmų, kurio teipgi rado laiszkus pas minėtą mokintoją, kur buvo raszyta apie tautystę ir lietuviszkus laikraszczius. Žandarai buvo atlėkę, padarė krata, bet Juozo tuom laik nerado namieje. Paskui vėl buvo kelis kart namuose ir pas kaimynus klausinėjo, bene kas žino kur Juozas užsilaiko, bet ir po sziai dienai jie jo negali surast. Klausė tada pas Jurgį, ar Juozas Garmus dalino žmonėms lietuviszkus laikraszczius, ir gal tu juos czipuinėjai? Bet nieko neiszkvotė Jurgį paleido.

Visokiais budais meszkorius stengiasi naikinti lietuvių už tautiszką idėją. Bet gyvuojancio judėjimo, kaip ir lietuviszkų ragzytų, nors ir su visa pragariszka narsybe, neįstengs isznaikinti, kurie, juotolyn, tuo labiau traszesnę dirvą randa Lietuvos laukuose, kur kas karts gilyn suleisdami savo stambės szaknis, nors virszunės tankiai tampa dauzomos per vėsulą, isz kurių tai szakny kas kart digsta naujos atzalos ir didesniame skaitliuje, kurios jau drąsiai isz vien kovoja priesz savo nevidoną.... *J. G.*

Isz Londono.

Jau nuo 1891 metų Londono yra gana didelis skaitlius lietuvių. Tankiausia jie jokios kitokios kalbos nemoka ir todėl negalėdavo atlikti savo reikalų dvasiszkų ir negirdėdavo jokių iszganingų pa-

mokinių, ir daugelis suvis atszalo tikėjime ir net apleisdo Bažnyčią szventą. 1893 m. atkeliavo į Londoną lenkas kunigas Bronikowski, kuris pradėjo tvirti parapiją ir rūpintis apie įtaisymą bažnyčios. Mums prizadėjo parupinti kunigą lietuvių ir todėl mes mielai aukavome tankiai paskutinį savo skatiką, dziaugdamiesi, jogiai sulauksime peno dvasiszko, kurio mes neiszpasakytai buvome iszalkę. Kitaip vienok stojosi — lietuvių kunigo negavome, o jogiai mes daugiausia lenkiszkai nemokame, vis dvasiszkai alkanai likome. 1895 metuose atkeliavo kunigas Lechertas ir vėl pradėjo mus kalbiinti prie lenkiszkos parapijos, prizadėdamas mums parkviesti lietuvių kunigą. Turime pripažinti jogiai atkeliavo kunigas Przybylskis, bet tas pabuvęs apie 3 mėnesius apleido mus ir sugrįžo į Romą, ir mes vėl likome be dvasiszko vadovo. Po nekuriam laikui atvažiavo pas mus kunigas Wojlys, bet tas turėjo teipgi mus apleisti, kadagi kunigas Lechertas jo nelaikė. Nuo to laiko daugelį kartų praszėme kunigo lietuvių, bet mums kunigas Lechertas jo nedavė. Ant pabaigos užtvirtino mums, jogiai kunigas J. Bakanowskis iszsimokys lietuviszškai. Mes ir ant to pristojome. Po dviejų metų ir ne daug mokantis lietuviszškai kun. Bakanowski's isz paliepimo kun. Lecherto mus apleido. Tada mes kreipėmės prie Jo Em. kun. kardinolo Vaughan, praszdami, idant mums jau ant pabaigos duotų kunigą lietuvių, nes mūsų skaitlius daėjo jau iki 2,000, ir užszalimas tikėjime vis dauginasi. Jo E. kun. vyskupas pagal valią J. Em. kun. kard. Vaughan 25 Rugšėjo apgarsino mums, jogiai daleidžia mums užsipytyti isz kur kunigą lietuvių ir ketino paskirti mums atskyrią

bažnyčią, kolei mes savos ne pasistatysime, ir davė mums roda kreiptis prie Seinų vyskupo, idant jis teiktusi mums duotį kunigą. Atsakymo nuo Seinų vyskupo negavome, ir po nekuriam laikui mes dasizinojome, jogiai dėlei priezaszczių isz szalies valdzios, mums vyskupas kunigo atsiusti negali, ir dasizinoję, jogiai Glasgow, Skotijoje, yra kunigas isz Seinų diecezijos, kuris isz savo noro atkeliavo į Skotiją, idant czionai vesti dvasiszkai lietuvius, ir kuris turi visus nuo savo valdzios rasztus. Kreipėmės tada pas jį, idant jis ant mūsų susimiletų ir pas mus atkeliuotų. Jis ant to sutiko ir 27 d. Lapkriczio atvažiavo pas mūsų vyskupą, norėdamas viską ant vietos užbaigti. Bet koks buvo mūsų nusistebėjimas kada vyskupas atsakė, jogiai Jo Em. kun. kardinolas jokio kunigo nepriima ir vyskupas net sznekėti apie mūsų szitą teip svarbų reikalą nenori. Pamatėme dabar, jogiai mes ir vėl be dvasiszko peno liksime ir ant pabaigos daugelis isz mūsų be iszpažinties liks ir į bediėvius pavirs, ir daug mirszta bė szv. Sakr. kaip tai atsitiko Rugšėjo mėnesyje su Antanu Viszniaucku, Kazimieru Dabzsiu, K. Ignataviciene. Kadagi mes isz visos szirdies mylime mūsų tikėjimą Romokatalikiszką, karsztai esame prisiriszę prie bažnyčios ir neiszpasakytai reikalaujame dvasiszko peno, kreipiamės prie Jusų Em. meldami nuo Jusų susimylėjimo, ir užtarymo prie mūsų kun. kardinolo, idant jis dalaikytų savo žodį ir kada mes parsikviesime lietuvių kunigą, daleistu jau mums tarnauti, jei jis turės visus reikalingus paliudijimus. Turime viltį, jogiai Jusų Eminencija iszklausys meldimo žustanczių katalikiszkų duszių ir užtars už mus, o mes, įgiję daleidimą parsikvietimo kunigo,

džiaugdamiesi, jogiai galėsime atlikti kaip priguli išpažinti, ir girdėdami dvasizkus pamokinimus praszysime Vieszpaties Augszciausio idant Jisai už tą dėl mūsų mielaszirdystę garbe amžina Jums atligint teiktusi.

Zemiausi Jusų Em. tarnai Vardė visų lietuvių iszrinktas dėl vedimo parapijos reikalų,
Komitetas.

Szitas praszymas 21 Gruodžio 1899 m tapo iszsiųstas kn. kardinolui Ledochowskiui į Romą dviejose kalbose angliszkoje ir lietuviszkoje. Tą paczia dieną parapijos komitetas nusiunte laiszką savo vyskupui su iszmėtinėjimais už suvadziojimą ir ketina paduot vyskupą į sudą, jeigu tas nesugražintu 22 svaru ir 10 szilingų (\$112, 50 ct.) kasztų padarytų per vyskupo suvadziojimą. Kopija laiszko nusiūsta teipgi į Romą kn. kard. Ledochowskiui. Szitoks parapijos komiteto pasielgimas paeina isz valios parapijos susirinkimo, kur buvo laikomi praneszimai apie pasielimą dvasizskųjų vadovų (Lecherto, Bakanovskio ir vyskupo Brindle) su lietuviais, ir kur lietuviai kelė protestą ir pats užsiminė apie padavimą vyskupo į sudą. Dvasizskas kunigų autoritetas ir iszsiti kėjimas lietuvių kunigams yra labai nupuolė.

Politiszkos žinios

Amerika. Amerikonai Pilipinuose rods užėmė sziaurinėje dalyje salos Luzon pakraszczius, ypatingai kur galėjo siekti laivynės kanuolės. Apie užėmimą vidurinės dalies salos nieko nežine. Kol amerikonai buvo sziaurinėje dalyje, pilipiniečiai pietinėje dalyje, ir artymais Manilos, dirbosi drutvietes ir apkasus. Amerikonai dabar kreipiasi į pietinę dalį, ir jiems pasitraukus isz sziaurinės, pilipinie-

čiai vėl užims atgal amerikonių užimtas vietas ir amerikoni vėl galės kariauti isz naujo dėl tų paczių vietų.

Po naujų metų nukako į Manilą popiežiaus pasiuntinys, Chapelle, kuris turis surėdyti parapijas pagal senąją ispaniszką sistemą ir vėl zokonykus szian ir ten įstatyti. Zokonykų gyventojai, ypatingai Tagalų giminė, galutinai neapkenčia ir jiems sugrįžus į senaises vietas, keta iszpjauti. Gyventojai yra ant zokonykų įtužę, kaipo užtrauktojų viskos nelaimės ant jų tėvynės. Arcivyskupas Nozaleda ekskunikavo vieną pilipinietį, kunigą, kuris ragino saviszkius kovon prieš amerikonus, užką daugelis pametė katalikystę ir pastojė protestonais. Ypatingai pilipiniečiai džiaugiasi isz civiliszkų szliubų, kurie yra daug pigesni už kataliszkuosius, už kuriuos kunigai imdavo nesvietiszkus užmokeszczius.

Ant salos Guam pasibaigs dar tik 22 Vasarį ispaniszka baudziava. Kunigai matydami karvei užtrukstant ir pavojų nuo gyventojų, atėjus amerikoniszkam laivui visi susikraustė ant tojo ir iszplaukė į Manilą.

Galiausiai pasisekė amerikonomams iszliuosuoti sugautą kapitoną Gilmore ir 9 jurininkus nuo laivo „Yorktown“. Gilmore prisiziūrėjęs pilipiniečių pasiryžimui ir gyvenimui, pasakoja, kad Tagalų giminė tokovos prieš amerikonus, kol bus bent vienas tagala. Dėlto karė Pilipinuose gali tęstis ilgus metus. — Susimuszime pas Imus, 15 mylių nuo Manilos, tapo užmuszti 8 amerikoni ir 44 suzeista. — Maniloje atradę amerikoni suraszą pilipiniečių, kurie buvę pastatyti užimti vietas nšidegus Maniloje musziui. Aguinaldas nutraukęs į pietinę salos dalį. Jo paczia, paczios seserį ir 21 pilipinietį amerikoni sugavė.

Pietinė Aprika. Paskutiniame laike turėjo įvykti svarbios atmainos ant muszio lauko tarp burų ir angliszkų pajiegu, nes burai varu norėjo paimiti miestą Ladysmith, kurį bombardavo 17 valandų bet kaip yra nusidavę, apie tai anglai tyli ir matyt nor nutęsti tik toliaus tokią nelinksmą žinę. Gen. Bulleris abejodamas pranesza, kad gen. White burų užpuolimus atmuszęs ir 400 jų sugavęs, bet tokiai žini niki netiki ir pranaszauja isz eilės anglams nuokritį, nes apgultos anglų pajiegos esą iszbaigę szuivius. Kada burai bombardavo Ladysmith, gen. Bulleris norėdams savo garbę atitaisyti, su visoms pajiegoms isztraukė ant Colenso ir szaudė isz kanuolų į visas puses, ant ko burai neatsiliepė nei vienu szuviu. Gyventojai mieste Ladysmith per dieną guli kelnorėse ir tik ant nakties iszeina į virszutinius gyvenimus arba ant gatvių.

Apgultieji mieste Mafeking, vakarinėje dalyje, norėjo prasimuszti per burus kur 21 kareivis su 3 apicierais tapo užmuszti, o 83 kareiviai ir 3 apicierai suzeista.

Gen. French nakczia buvo pasiuntęs vieną batalijoną artymais Colesberg užimti vieną virszukalnę, isz kur tasai sugrįžo atgal palikęs burų rankose 70 kareivių ir 7 apicierus.

Bechuanaland prov. burai paėmė miestą Kuruman su 120 kareivių ir visą miesto vyriausybę. Priegtam pateko į burų rankas szaunei ginklų ir gyvuolių. Muszoje tapo suzeista tik 15 anglų.

Genarolai Gatacrė ir Met-huen sėdi ant vietos ir negal prisirengti, kad gelbėti Kimberley. Burai su gyventojas isz varė anglų pajiegas isz miesto Dortrecht. Tokios žinios niekur nepakelia anglų dvasės o tik užmusza ir paskutinę viltį pergaleti burus. Ant visų gelezinkelių tapo trilinkai padau-

ginta sargybą, nes esant silpnai, gyventojai darė visokias periszkadas ir stabdė trukius su kariauna. Jeigu burai paims miestą Ladysmith, tai jų kariauna isz vietinių gyventojų szaunei pasidaugins ir Anglija nespės tiek nugabenti, kiek jų tenais sugaus arba užmusz.

Vokietijoi kilo didelė neap-kanta prieš Angliją už sulaikymą vokiszkų pacztinių ir tavorinių laivų. Anglai sulaikė laivus „Bundesrath“, „General“, „Hans Wagner“ ir „Kanzler“. Anglai tvirtina, kad tie jie laivai gabeno burams kariszkus padargus, kurie buvo užvardyti „szeimyniszkais rakandais“, „fortepijonais“ ir teip toliaus. Kad vokiečiai pristato burams reikalingus daiktus, nėr abejonės. „Bundesrath“ laivas Gruodžio mėnesyje neva iszplaukė į Hongkong ir turėjęs didelius kariszkus siuntinius, su kuriais aizku, pataike į Delagoa užtaką. Vokietijos laikraszcziai pranesza, kad daugelis Kruppo kanuolių tapo nugabenta burams bei szuvių ir naujausio iszradimo szandyklių Anglizski sznipukai Vokietijoi isztyrę, kad isz Baltjurių iszplauksės vienas laivas į pietinę Apriką su geru įkrovimu kariszkų padargų, ant ko Anglija pasiuntė 4 laivus, kad taji pagauti. Laivų savininkai ir laikraszcziai reikalauja tiesiok atlyginimo nuo Anglijos už gaiszinimą „geszefto“. Valdžia tuom tarpu užsilaiko dar tykai, bet paleistus ant kalėdų szvenczių jurininkus užragino kuogreicziausiai sugrįžti ant savo vietų. Laivų kompanija statei erzina Angliją, nes sulaičius 4 laivus, paskyrė tuojaus iszsiųst penktąjį į Delagoa užtaką kaipo ir į Kapstadtą. Patys anglai teip gi gabena giuklus dėl burų. Londone sugavo bekraujant kanuoles, kurios buvo skryniose kaipo dėl fortelijonų.

Isz dabartinės karės piet-

Aprikoje gali užsidegti, visai švietinė karė, ypatingai dėlto, kad iš visų šalių traukia liuosnoriai burams į pagelbą ir valdžios, net ir carizka, simpatizuoja burams ir peikia Angliją. Anglija turėdama didžiausią laivynę, turi užėmusi daugiausiai kolonijų ir traukia didelę iš jų naudą, ko geidžia ir kitos vieszpatystės. Dabar Angliją pergalėti pagaliausiai laikas ir Europos vieszpatystės prie to rengiasi. Silponoji Austrija paskyrusi \$100,000,000 sudrutinimui laivynės ir savo rubezių; Prancuzija vėl 120,000,000 frankų; Abisinijos Szachas sutraukęs 10,000 kareivių prie Egipto rubeziaus; Maskolija turi gatavai 150,000 kareivių dėl perkėlimo į Rytines Indijas; Japonija su Maskolija tiekiasi Anglijos valdžią visai išvyti iš Azijos. Tai gi visas oras kvepia paraku ir dinamitu tiktai.

Dalis darbu.

Hartford, Ct. Prisedėjus prie trusto blekės liejinyčiai „Montpelier TinPlate Co.“ toji tapo uždaryta ir 200 darbininkų liko be darbo.

Wilkes-Barre, Pa. Gace Mfg. Co. pakėlė savo darbininkams audėjams algas ant 12%.

Joliet, Ill. American Steel & Wire Co. pakėlė dėl savo 2000 darbininkų algas ant 7½%.

Altoona, Pa. Czion sudegė Pensylvanijos geležinkelio vagonų taisymo kalvė ir keletas szimčių darbininkų liko be darbo.

Washington, D. C. Keletas tukstanczių žvejų prie gaudymo ošterijų Potamac upėje, neteko darbo iš priezasties ėjimo upe ledų.

Crosfords, Pa. Lentų pjovinyčia Lackawanna Lumber Co. sudegė per naujus metus ir 350 darbininkų nete-

ko darbo. Pjovinyčia busenti tuojaus atstatyta.

Pittsburg, Pa. Dėlei pakilimo prekės ant geležies per didelį reikalavimą į visas szalis taps pakeltos darbininkams algos nuo 5 iki 10% dėl 25,000 darbininkų.

Duryea, Pa. Kasyklose William straikas pasibagė, kompanija išpildė darbininkų reikalavimą ir 500 darbininkų vėl pradėjo dirbti.

Plymouth, Pa. Vietinėse kasyklose per Gruodžio mėnesį išdirbo: L. & W. B. No. 11, 16 dienų ir 3 valandas; No. 15, 20 d., 2 val.; Parrish, 17 d., 6 val.; Buttonwood, 18 d., 1½ val.; D. & H. No. 2, 17 d., 7½ val.; No. 3, 12 d., 5 val.; No. 5, 23 d.; No. 6, 17 d., 8½ val.; D. L. & W. — Woodward 16 d.; Avondale 17 d. 4 valandas.

Per 1899 metą Plymouth'o kasyklose išdirbo: No. 11, 140 dienų, 3 valandas; No. 15, 184 d., 3½ val.; No. 16, 159 d.; No. 2, 188 d.; 7½ val.; No. 3, 145 d., 2½ val.; No. 4, 71 dieną; No. 5, 234 d., 7½ val.; No. 6, 198 d., 3½ val.; Dodson 115 d., 7½ val.; Parrish, 219 d., 3½ val.; Buttonwood, 216 d., 6½ val.; Avondale 191 d., 1 val.; Woodward 207 d., 1 valandą.

Daugiausiai dienų išdirbo No. 5, net 234 dienas; mažiausiai gi dirbo No. 4, vos 71 dieną. — Kalnakasys dirbdams 71 dieną per metus, nieku būdu negal nei prastai pramisti. Dirbęs 234 dienas, skaitant po \$2,00, uždirbo \$468,00, bet atmetant kasztus už paraką ir aliejų vargu liks \$300,00. Tai gi kalnakasys nieko neuždirba ir vos tik išsimaitina su szejmyna.

Two Rivers, Wis. Hamilton Mfg. Co. buvo sustraikavę darbininkai, vienok kompanijai išpildžius darbininkų reikalavimus, tie jie sugrįžo vėl prie darbo.

Arnold, Pa. Didelė Chambers'o stiklo liejinyčia

nuo 6 mėn. nedirbimo pradėjo dirbti ir 1000 darbininkų gavo darbą.

Minksztųjų anglių kasyklose bene iszkils straikas, darbininkai reikalauja pakėlimo algos dėl pakilimo anglių prekės. Jei kompanijos algų nepakels, sustraikuosę per 30,000 darbininkų.

Styrijoji, Austrijoji, sustraikavo 3000 kalnakasių, reikalaujami pakėlimo algos.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Newark, N. J. Lietuvių reikalavimą miesto roda išpildė ir parupino lietuviszkas knygas į vieszą miesto knygyną „Free Public Library“ taip dėl lietuvių, kaip yra ir kitoms tautoms miesto kasztais užlaikomos ir parupinamos knygos, kur dovanai galima parsineszti namon ir skaityti. Dabar yra gera progamums nevarkieziams isz to pasinaudoti ir kiekvienam griebtisi prie skaitymo, isz ko turėsim naudą ateiteje, nes tik per skaitymą gerų knygų ir laikraszczių galime apsiszviesti ir patobulinti savo protą, pakelti savo lietuviszką vardą ir igyti nuo svetimtaczzių paguodoną. Deltogi mes Newarko lietuviai ir lietuvaitės nesnauskime ir imkimės stropiai prie skaitymo mūsų knygų miesto knygynė, kad pasirodytumėm reikalavę, ir įgiję, naudojames. Butų labai gerai kad ir kitų miestų lietuviai susiorganizavę reikalautų nuo miestų valdžių parupinti į vieszus knygynus lietuviszkas knygas, kas suvestu į pažintį su lietuviszka raszliava ir tula svetimtauti, o ir kataloguose butų itrauktos lietuviszkos knygos, kas didei pagarsintu lietuvių vardą. Kur tiktai galime, visur platinkime savo vardą, bet gerais darbais.

Kaip visur netruksta nieksų, tamsunų ir trukdytojų gerų užmanymų, taip buvo ir

czionais. Lietuviszkas nepriegulmingas kliubas nubaudė savo pirmsėdį už padėjimą žymes ant praszymo į miesto rodą, o rasztininkas turėjo net pasitraukt isz kliubo dėl tos priezasties. Kliubas nubaudęs tuodu prasižengeliu iszrinko komitetą, kad eity pas miesto rodą ir suardyty visą tą reikalą, o negalint, tai kad ant kliubo vardo užraszyty lietuviszkas knygas. Ant laimės komitetas nežinojo kur miesto roda nei knygynas ir taip viskas likosi. Akli ir nejszmannanti norėjo isznaikinti szviesą ir gero noro darbą.

Garbės verta yra „Palangos Juzės Draugystė“, kuri pirmutinė užmane reikalauti nuo miesto valdžios parupinti lietuviszkas knygas į knygyną, bei tuomlaikiniui jos pirmsėdžiui p. M. Ambrazevicziui, kuris daugiausiai apie tai pasidarbavo, nepaisydamas ant tamsunų gaiszinimų ir riksmų, kurio darbas ir atneszė vaisių.

Juozas Andriuszis.

Plymouth, Pa. Vietinė „Lietuvaiczių Draugystė“ per naujus metus parengė prakalbas ir dainas sukaktuvėms 185 gimimo dienos Kristijono Donelaiczio, garsingiausio mūsų poeto.

Susirinkimas prāsidedo su daina „Te gyvuoja mus tauta.“

P. T. Astramskas, „Tėvynės“ redaktorius, kalbėjo apie malonų atjautimą ir prisidėjimą lietuvaiczių darbuose prie abelno tautiszko trusto, ne tik dėl dabartinės gentkartės, bet ir dėl busenczios, parodydams, kad moters yra pamatu visų tautų, abelnai žmonijos, nes jos yra pirmosios mokintojos jaunuomenės, ir tiktai pagal jų mokslą jaunuomenė, ateitės draugija, esti dora arba nedora. Kuomi bus protingesnės ir apszviestenes moters, tuomi geriaus iszaugins jaunuomenę. Toliaus parodė paveiklą gyvenimo paprastos lietuvis, ne:

mokancijos priderancijai atlikt nei naminės liubos, sėdincijos už pečiaus, kurios vyras nenor išleisti nei ant susirinkimų, sakydamas: „ką moters gero padarys eidamos ant susirinkimų“, bet ne atmena toks vyras, kad neesant moterims gerais darbais įzietyptoms, negal jos kuomi geru ir užsiimti. Moters papratę netikusiai elgtis, stebisi pamačiau dorai žmogų pasielgiant ir pradeda jį sekti. Prakilnesnės moters pradėjo žadinti savo sandrauges ir galiausiai jau yra susitvėrę kelios draugystės. Tas parodo, kad jos yra sėtinėlis, gelbstintis vyrus jau seniai pradėtame darbe ir kad jau sklaidosi miglos nuo mūsų lietuvaiczių, kurios šiandien yra dar kaipo sziurksztus linas, bet atėitėje bus gana szvelnios kaipo išdirbtas linas. Ir jeigu mes nesistengsime pakilti, dingsime, kaip dingę pirmieji mūsų broliai atkakę Amerikon ir tik kaipai liks liudininkais mūsų ezion būvimo, tinginumo ir nutautimo. Žiurėkime ant kitų pakilusų mažų tautų, kurios ruošiasi į viso svieto darbymetę, kaip smarkiai kyla, kaip stroptai dirba dėl savo gerovės, kaip kovoja už savo būvį, tiesas ir laisvę, bet nelaukime kad jos mūsų darbą nuveiktų, jos dirba tik dėl savęs, mesgi dirbkime dėl savęs! Mus iki sziol užlaikę pilkoji sermėgėlė, arba lietuviszka kalba išliko tik po pilkają sermėgą, dėlto darbuokimės dėl jos išplėtojimo, guodokime ją, nes tai yra mūsų brangiausias turtas. Lietuvaiczių paprotys buvo apvaikszczioti Byrutės szventę (mirimo), kur daugybės apsikaiszę rutomis lankydavo kas metas Byrutės kapą dainuodamos. Tėgul ir dabartinių lietuvaiczių buva paproczių lankyti bent mislę Byrutės kapą, savo tėvynę, szelpti ją ir dirbti jos dėlei bei savo labo.

Dainoriai vėl padainavo „Lietuva, brangi mano tėvynė.“

P. Mikolainis kalbėjo apie K. Donelaiczio darbus, kurie yra lygus su Homero, Szekspiro ir vėliaus už jį gyvenusių svetimtauczių poetų, kurio veikalai yra mokslo katedrose lygiosė eilėse visų garsingų poetų, ir nurodė, kad mes, net ir ezion susjrinę, retas, kuris pažįstame K. Donelaiczio veikalus, kurie yra veidrodziu lietuvių gyvenimo baudziavos gadyneje ir perskaitė jo poezijos po kelis posmus visų keturių laikų. Ant galo nurodė, kaip vokiecziai Amerikoje szventę sukaktuves savo garsaus poeto Goethes ir Naujorke pastatė milžiniszką paminklą, nors, gal, Goethes Amerikoje nei nebuvo, o mūsų poetas neturi jokio paminklo, ir tik dėka profesoriui Dr. Tetzner'niui iš Leipcigo, tapo užristas ant Donelaiczio kapo akmuo, bet nieks iš lietuvių rodos nebuvo, nedalyvavo. Lietuviai yra užmirsę savo didvyri, ir regis niekur ir niekas neapvaikszcziuoja sukaktuvių jo gimimo, ir „Lietuvaiczių Draugystė“ bus tame bene pirmutine.

Treczią dainą padainavo: „Tasai žmogus besmegenis.“

Dr. Szliupas kalbėjo apie žmogiszumą, jausmingumą ir prakilnumą Kr. Donelaiczio, kuris tikrą žmonių gyvenimą neatkeitęs dramatiszškai perstatė savo veikaluose. Nors Kr. Donelaitis buvo protesto niszku kunigu, bet už jo veikalus, už darbštumą, galime vadinti tikru broliu. Jo darbus mato svetimtaucziai vokiecziai, gėrisi jais ir aukauja aukas dėl pastatymo jam paminklo, o broliai lietaviai, dėl kurių dirbo, užmirsę yra savo poeto veikalus ir ant paminklo nei cento nepaaukavę. Ar gi kun. Burba labiau užsitaravo ant paminklo, ant kurio tapo sudėta apcziai aukų? Ar gi neatmenate kad jis sėjo

neapykantą tarp lietuvių ir lenkų, kurs susitaisęs szaiką užpuldinėjo lenkus ir užpuolikus savo namuose priglaudę? Rods yra sakoma, jis sukėlęs Amerikos lietuvius, bet ar jie nebūtų gyvenę ir be jo? ar jis negriovė tautiszku reikalų? Ne mieli broliai! duokite garbę tam, kam ji priklauso, o ne veidmainiams!

Baigiasi devynioliktas amžis; atsiziurėkime į praeitę, kas yra žmonijos nuveikta. Prancuzų revoliucija atliuosa vo žmones nuo baudziavų, o politiszškai 19tas amžis praskynė kelią išsziluosavimui tautų ir silpnesnių vieszpatyszkių, kurios atgavo savo patvaldystę; kitas mažas tautas suvienijo į dideles vieszpatystes, kaip tai Vokietiją ir Italiją; nupuolė popieziaus svietiszka valdzia. Mokslas teipgi milžiniszškai yra kilęs, visoki išradimai, genijai ir galybės visokių kitų darbų, iš kurių reikia stebėtis. Geležinkelių ir garlavių pirm 80 metų nebuvo, o kaip šiandien yra jie išszipletoję, kaip visur naudojama garo pajiega ir galiaus elektra. Peržvelgę politiszką, ekonomiszką ir moksliszką progresą 19 szimtmezio abelnai, ir ant galo atsikreipę ant lietuvių, kurie nieko neiszrado, niekuomi neaišymėjo, tiktai, bent gale, susiprato lietuviais esą ir pradėjo ant yvairių tautiszku reikalų dėti aukas. Nieko mes savo neturime, kuomi galėtumėm pasigėrėti, nes stipresnes pajiegos viską yra mumis išzplėszę, bet kada įgysime mokslą ir tikrą tautiszką supratimą; visiems iš vien dirbant, atgausim savo tiesas, nes nieks neturės galės sulaikyti mus nuo įgijimo laisvės ir lygybės.

Susirinkimas tapo užbaigtas su daina: „Su diev' Lietuva.“

Susirinkimo Rasztininkė.

So. Boston, Mass. Gruodzio 19 diena 1899 m. buvo „T. M.

D.“ susirinkimas, kur guodotinas kun. A. Milukas sziaip kalbėjo:

„Mylimi broliai!

Szį metą suėjo 300 metų nuo iszleidimo pirmos 1) lietuviszkos knygos kun. Mikalojaus Daukszos „Postillės“. Mes buvome visai užsimirsę tą dalyką jeigu Petrapilės universiteto profesoriai nebūtų su iszkilme tą szventę apvaikszczię, tai mes nebutume nei paminėję apie mūsų teip garbingą vyrą. (Kun. Milukas susirinkusiems parodė litografuotą atspaudą 377 puslapio „Postillės“ ir perskaitė maskoliszškai, ką maskoliszki mokslincziai raszo apie mūsų tautietį.) Nuo to laiko užėjo ant mūsų tautos ilga tamsi naktis, kad per 200 metų nepasirodė jokio lietuviszko raszto. Tik pradzioje szito szimtmezio atsirado keletas vyrų, kurie pradėjo savo brolius apszviesti. Dabar užstojo gadyne, kada mūsų žmonės pradeda susiprasti kas jie yra ir skubinasi pavyti kitas tautas, idant galėtų su jomis ant lygaus kulturiszko laipsnio stovėti. Sztai ką raszo Dr. Szliupas, nors budamas didziausiu prieszininku kunigu ir katalikystės: „M. Dauksza buvo Lietuvos tikrai tėvyniszku ra-

1) Pirmoji lietuviszka knyga „Keli onė duszios į aną gyvenimą“ tapė iszleista Vilniuje 1533 mete; paskiaus Prucų Lietuvoje tapo iszleista 1545 m. „Lietuviszkas kriksztijimo formularas“; 1547 m. buvo iszleista trijose dalise knygelė: „1. Pamokinimas skattyti; 2. Liuteriszkas katekizmas ir 3. Rankius 10 bažnytinų giesmių“. 1579 m. iszėjo „Evangelijos dėl evangelikų“. 1589 m. kun. Jonas Brėtkunas iszleido „Giesmes duchaunas“ kurių buvo 76, o 1591 m. Karaliaucziuje iszėjo Brėtkuno raszyta „Postille“. Kun. M. Daukszos „Katekizmas“ iszėjo 1595 m. o „Postille“ 1599. Taigi kun. M. Daukszos „Postille“ nėra pirmąja lietuviszka knyga, bet isz eilės asztuntoja. Petrapilės profesoriai szventę sukaktuves 300 metų nuo iszleidimo „Postillės“ o ne kaipo pirmosios lietuviszkos knygos. Red.)

szaliumi; jis baudė bajorus už metimą lietuviskos kalbos, o griebimasi už vartonės lenkiskos utarkos ir tt.“ Žinote dar gana gerai ką jūsų tėvai jums yra pasakoję apie baudžios gadyne, kur ponai su žmonėmis apsieidavo kaip su gyvuoliais. Lietuviszka kalba buvo paniekinta ir lietuviai „chamais“ vadinami. 15 metų atgal, kaip du Senapilės gimnazijos mokiniojai, lietuviai, iš prigimimo tarp savęs kalbėdavo lietuviszškai, dyvyjosi visi girdėdami juodu kalbant „muzikiszka“ kalba. Bet kaip sziaudien yra? Visi bajorai(!), net kunigaikštis Oginskis, grovas Tiszkeviczius ir jo giminaicziai griebiasi prie lietuviszkos kalbos(!). Teippat ir garsi rasztininkė Skirmuntaitė, kunigaikštiszkos giminės, apgaili, kad ne mokanti lietuviszškai ir dabar mokinasi... Lietuviszka kalba yra izguldoma visuose universitetuose Europos kaipotai: Petrapilėje, Maskvoje, Berlyne, Paryžiuje, Viennoje, Londone o net ir Amerikoje, kur profesorius lietuviszkos kalbos gauna \$5,000,00 ant metų algos... Kiekvienas philologas turi mokėti bent 50 žodžių lietuviszškai... Vokiszkas mokslinczius, profesorius Leibnitz, nusidyvyjo pamatęs lietuviszkas dainas, surinktas kun. Juszkevicziaus, jų skaisumą ir gražumą... Kas suteikė lenkams vyrus, kurie jų tautą teip augsztai pakėlė? Argi ne Lietuva! Kas buvo Senkeviczius, Mickeviczius ir Krasinskas? Ar ne lietuviai!... Maskolius bijo kad žmonės neapsiszviestų, nės gerai zino kad žmonėms susipratus, jam bus galas! Pasiziurėkim į Burų tautą, kaip jie užlaiko vinybę, kaip galinga Anglija negal jų apveikt ir jie užduoda Anglijai smugius! Ne pasakau kad mes turim stot su ginklais rankoje priesz ruskį. Apie tai dar per anksti misly-

ti. Bet jeigu mes susiprasim, ranka į ranką, petys į petį... tai ir be ginklų priversim maskolių sugrazint mums neteisingai iszplėsztas tiesas (didis delnų plojimas)... Argi ne galėtų mūsų broliai užsiimti prekyste o ne tarnauti žydams, kaip kad iki sziol yra darę. Lietuviai, menkai skaitant, per metus uždriba apie 60 milijonų dolerių Suvienytose Valstijose. Bet kur tie pinigai dingsta? Duokim sau 20 milijonų iszleidžia ant maisto ir apsirėdymo, 20 milijonų tegul prageria, taigi dar lieka 20 mil. O kur jie dingsta? Gal Lietuvon iszsiuncziami yra? Yra isztardinta, kad lietuviai menkiaus pinigų į Lietuvą iszsiunczia, grazina, negu iszkeliaudami isznesza. Kun. Žilinskas savo veikale „Lietuviai Amerikoje“ raszo, kad lietuviai Suvienytose valstijose nepajudinamo turto vos 4 mil. dol. vertės turi... (Bet už tai mes turime porą kunigų milijonierių. Red.) Argi tai szirdį neskauda teip ką girdint? Bet jeigu mes apsiszviessim. naudingas knygas skaitysim, tai galim drąsiai spręsti, kad mūsų tauta dar geresnių laikų susilauks. Ir saulė szvies ant jos, kaip laike Vytauto kad szvietė! (Didis pritarimas nuo susirinkusių.)

D. Sergūnas.

Lost Creek, Pa. Gruodžio 13 dieną atsibuvo czion tautiszakai—darbininkiszkas susirinkimas su prakalbomis.

T. Astramskas isz Minersville's kalbėjo apie stovį tautiszką ir darbininkiszką reikalų szioje gadynei, ką asz czion nors trumpai paduosiu:

Genys margas, svietas dą margesni! Szitie žodziai yra užsilikę nuo senoviszką laikų tarpe mūsų tautiečių ir jie yra grynai teisingi, nes mūsų protas teip pat mums kalba.

Nuo saulėtekio link saulėleidžio, nuo pietų link sziau-

rės svietas margas, margesnis už genį. Vienur marginasi tarpe džiaugsmų ir linksmykių, kitur marginasi tarpe vargų ir skurdo; vienur tyka, ramybė, kitur pjuvynės ir nesutikimai; ir gi vienur pakajus, kitur upeliai krauju teka.

Marginimas svieto ir lenktynės vienus pralobina, kitus nuskurdina, ir tas dėstisi nuo augszcziausių luomų iki mažiausių. Kaip žinome Lietuvos ubagai ir tie lenktynes daro, užbėgdami pirmiaus ten, kur didesnis szmotas duonos, laszinių, pelnomas. Prie lenktinių varinėjimo yra pakurstytojum žmogaus godumas, kurs jungdamasis su puikybe, lenktynėsna skubina ir su tuomi prikelia nesutikimus karalysčių, luomų, szejmynų ir net pavienių ypatų. Su tuomi gi darosi margame sviete didės permamos; tarp nesutikimų karalystėse, kraujo praliejimai, galiop nustojimas szalių arba turtų.

Teip tai krito prie tokių aplinkybių garsiojo senovės Egipto vieszpatystė, krito galinga Romos cieszorystė, krito popiežiaus svietszka valdzia, krito garsaus Napoleono galybė, kurs norėjo isz godumo visą svieta paglemzti; pasiekęs Moskvos sienas, gamtos galybė tapo pergaltas ir, prazudęs armija, susidedanczia isz jaunumėnės, ziedo tautų, skubinosi bėgti tėvynėn savo, prisidengęs praszciokelio rubais, idant nepakliuti į nelaisvę, o betgi užbaigė savo gyvenimą kalinyje.

Teip tai lenktynės, godumas ir puikybė priskubina visame nuopoli, isz kurio pakui atsikelti esti sunku. Godumas ir puikybė galiunų priartina skurdą, priespaudas visiems žmonėms darbininkams buk kokios szalies.

Anot Simono Daukanto žodžių: „Viskas ant žemės mainosi, nieko nėra amžino!“ Tie

žodziai mus garsaus rasztininko pilnai teisingi, nes temyjant isz praneszių istorijos aiszkliai matome, kad gana didės permamos ant žemės esti.

Tarpe permoinų margame sviete, randame mes ir Lietuvą dar didzioje permoinoje. Kada tai Lietuvos didvyriai galingi buvo, Algirdas, pasiekęs sienas Maskvos, Dmitro Donko buvo permelstas su prizadėjimu duoklę mokėti, idant paliautų grasinės. Lietuva buvo galinga szalis, platus jos rubeziai siekė Juodaisias ir Baltasias jures, dabar gi Lietuva po maskoliaus jungu dejuoja, o pirmiaus Maskolija priesz Lietuvą drebėjo.

Kliudė Lietuvą užpuolimai, kliudė viduriniai nesutikimai, galiop netekūs narsesnių pri-laikytojų, prisiejo vysti, nokti nei zolynui rudenyje ir dar turi kęsti visa tauta, kad savoje kalboje nės rasztų nevale sunaudoti. Daug yra dabar lietuvių, kurie atjauczia vargingą padėjimą Lietuvos, verkia, bet prisikelti jai nenor padėti, nenor darbuotis ant naudos savo tautos.

Nesenei dą pradėjo Lietuva keltis isz miego, galima sakyt tik nuo laiko iszėjimo pirmo laikraszčio „Auszros“. Nieks tada nesitikėjo nieko gero, tik keli vyrai dirbo ne nustodami vilties, ir paziurėkim sziaudien ką jau lietuviai turi? Savo literaturą keta parodyt visam svietai! Nė viena tauta teip greit ir prie tokių sunkių szilygų ne pakilo. Ką kitos tautos ramiai dirbdamos per szimtmečius atliko, tai mes per deszimtį metų padarėm. Tik dabar neturim nustoti vilties ir dirbt nenuleisdami rankų. Ne tik mes, vieni vyrai, turim dirbt, bet ir moteris turim raginti, ir turim rupintis jas apszviest, nes jų rankose yra auginimas kudikių, o koznas zino, kokią įtekmę turi motina ant savo vaiko!

Jeigu mes pats ne veiksim,

tai nieks už mus ne veiks. Pe-
lenus mūsų tėvų mes galime
išsteisinti, nes jie neturėjo nė
rašto, nė knygų o dar ir ki-
tos priežastys jiems nedaleido
dirbt ant savo apszvietimo.
Bet kas mus išsteisys?! Žymė
prakeikimo kris ant mus, kad
mes miegojom, kaip kiti dir-
bo! Jeigu mes apsiszviešim,
išsitobulinsim, pakilsime ly-
giai su kitoms tautom, ant mus
visi atkreips atydą, o jai ne-
liksim praryti nuo kitų, augsz-
ciau stovinczių tautų, ką mes
matom ezion Amerike, kaip
lietuviai virsta į anglus.

Ant galo kalbėjo apie dar-
bininkizskus reikalus; ragino
visus darbininkus risztis į or-
ganizacijas ir kovoti priešz
kapitalistus. Nežiurėt kad
kiti darbininkai yra kitos tau-
tos, arba kito tikėjimo; mus
visus lygiai slogina kapitalis-
tai ir dėlto mes turim iszvien
kovoti ir stengtis numest jų
jungą. *A. Bridickas.*

Bridgeport, Conn. Kaip
kitų miestų lietuviai kruta ir
szelpia tautizskus reikalus teip
pradėjo krutėt ir Bridgeporto
lietuviai, kad neatsilikt, kad
veikt kartu, ir kaipo
skruzdėlė pridėti szape-
lį prie mūsų tautizsko skruz-
dyno. Vietinė draugystė szven-
to Jurgio kareivio pirmoji pa-
aukavo \$10,00 parodos reika-
lams ir iszrinko du aukų rin-
kėjus, Antaną Nanartonį ir
Juožą Orginą, kuriuodu vaik-
szcziojo po lietuvių gyvenimus
ir rinko aukas. Daugelyje vie-
tų juodviem teko iszgirist vi-
sokių Baczkaucko mokintinių
žodžių, vienok juodu ant to
nepaisydami varė savo darbą
ir nuo geros valios tautiezių
surinko \$16,00 parodos reika-
lams. Mielie tautieziai! ne-
paisykime ant visokių priešz-
gynių, kurie yra neprieteliais
mūsų gerovės ir tautystės, kaip
ir sziaurės meszkinas, caras,
kuris yra pasirengęs mumis
praryti. Rodosi kiekvienam

lietuviui reiktų rupintis apie
savo gerovę ir szelpti nuvar-
ginta tėvynę Lietuvą. Kurį
lietuvių negal apeiti atgavimas
mūsų spaudos, parodą mūsų
literatūros visaszvietinėje paro-
doje? O tacziaus yra tokių
nieksų, mūsų brolių, kurie
netik patys kad neprisideda
prie įkunyjimo virsz minėtų
reikalų, bet dar stabdo ir gai-
szina prisidedanczius. Tokis
vėziszskumas niszmanėlių mūsų
brolių turi mus dar labiaus su-
skatinti dirbti, kad atvesti
juos ant tikro kelio, isz prie-
szų padaryti prieteliais ir ge-
rais tautieczias, kad ranka ran-
kai visi isz vien dirbtume mu-
sų tautizskoje dirvoje.

Bridgeport'o, Conn.

Lietuviai.

„Sandara Lietuviu Amerikoje.“

Po sziuomi vardu užsidedo
Pittsburge, Pa. nauja lietu-
vizska organizacija. Į tą or-
ganizaciją galės prigulėti kiek-
vienas lietuvis arba lietuvaite
iki 50 metų amžiaus. Mieriu
„Sandaros L. A.“ yra: tau-
tizskas apsiszvietimas ir abel-
nai darbai tautizski, ant kurių
paskirs 10% nuo mėnesinių
mokeszių, doras krikszczionis-
kas, katalikizskas gyvenimas ir
pagelba medegizska ligose, su-
žeidimuose ir pagelba nasz-
laicziams mirus sanariui. Du
yra skyriai pagelbos: \$500,00
ir \$250,00. Tą pagelbą „San-
dara Lietuvių Amerikoje“ su-
teiks savo sanariams sziokiu
budu:

1-mo. Kaipo posmertinę.

2-ra. Jeigu sanaris sirgs il-
giau kaip metus—vieną pusę.

3-czia. Jeigu sanarys per
suzeidimą arba ligą stosis ne-
pajiegiancziu užsidirbti ant
savo užlaikymo ir isz kitur jo
neturės, „Sandara L. A.“ isz-
mokės jam pilną jo pagelbą.

4-to. Suzeidimuose „Sandara
L. A.“ duos pagelbą sziokiu
budu:

a.) Už patrotijimą abiejų
kojų arba rankų—visą.

b.) Už patrotijimą kojos ir
rankos—visą.

c.) Už patrotijimą abiejų
akių—visą.

d.) Už patrotijimą vienos
kojos arba rankos—pusę.

e.) Už patrotijimą vienos
akies—penktą dalį.

Kasztai prigulejimo prie
„Sandaros L. A.“ yra: už
\$500,00 posmertinės 50 centų
ant mėnesio, o už \$250,00—25
centai ant mėnesio. Įstojimas
szį metą bus tik 50 centų dėl
kiekvieno, o po metų nuo 50
centų iki \$35 pagal metus.
Jeigu szį metą draugystė pa-
gelbos arba bei kokia organi-
zacija visa raszytusi prie „San-
daros L. A.“, tai visi sanariai
bus priimti neiszskiriant ir tų,
kurie turi daugiau kaip 50
metų amžiaus.

„Sandara Lietuvių Ameri-
koje“ priims ir vaikus sanarių
ant 50 dol. pasmertinės už mo-
kestį ant mėnesio:

1-am ir 2 ram mete kudi-
kio 25 cent.

3-am ir 4-tam 15 „

5 am ir 6 tam vaiko 10 „

7-am iki 15 metų 5 „

o paskui vaikai be įstojimo
gali pereiti prie \$500,00 sky-
riaus arba \$250.

„Sandara Lietuvių Ameri-
koje“ pradėjo gyvuoti nuo
lmos dienos szių metų ir lietu-
viai jau raszosi prie Sandaros.
Panaszios organizacijos tarp
Lietuvių dar iki sziam laikui
nebuvo, dėlto galima tikėtis,
jog lietuviai matydami gerą
surėdymą szios organizacijos,
skubei raszysis prie jos drau-
gystėmis ir pavieniais. Drau-
gystės prisiraszanczios prie
„Sandaros L. A.“ nereikalau-
tų mokėti posmertinės savo
sanariams, nes ją gautų isz
„Sandaros L. A.“ ir pertat ga-
lėtų numazinti mėnesinę mo-
kestį dėl savo sanarių. Kiek-
viena draugystė, kliubas arba
bei kokia kita organizacija ga-
li prigulėti prie „Sandaros L.

A.“ Kur pavienių rastusi ke-
letas norinczių prigulėti prie
„Sandaros L. A.“ jie uždeda
tarpe savęs „Szaką“ Sandaros
ir iszrenka savo virszininkus,
kurie, idant, surinktu mėnesi-
nę mokestį ir abelnai, prižiū-
rėtų reikalus sanarių savo sza-
kos kas link „Sandaros L. A.“
Norintieji prisiraszyti prie
„Sandaros L. A.“ tegul krei-
piasi prie prezidento Sandaros
arba Sekretoriaus, kurie pri-
siųs paaiszkinimus ir aplika-
cijas. Virszininkais ant szių
metų tapo iszrinkti:

Prezidentu:

Kun. J. Sutkaitis,
712 Carson str.
Pittsburg, Pa.

Sekretorium:

Pr. Naujokaitis,
P. O. Box 778.
Homstead, Pa.

Kasierium:

P. V. Obiecinas,
1012 Carson str.
Pittsburg, Pa.

Isz visur.

Ant grupos salų Molukų 2
d. Gruodzio buvo baisus dre-
bėjimas zemės ant salos Ceram
isz antro karto, kur 50,000
žmonių prazuvė o 2,500,000
reikalauja pagelbos, nes visas
maistas prazuvęs.

Ant Kaukazo, Tifliso gu-
bernijoi, Achalkalak paviete
buvo baisus zemės drebėjimas,
kur 6 kaimai su visu isznyko
ir apie 800 žmonių prazuvo. 7
kaimai yra visatinai sugriauti.

Kinuose, provincijoi Thang
Tung, gyventojai užmuszė ame-
rikoną misijonierių kn. Brooks.
Toje provincijoi esanti slapta
draugystė po vardu „Boxeru“,
kurios mierius iszvyti arba už-
muszt visus krikszczionis. Tie-
jie „boxerai“ esą daug kaimų
ir ten gimusių jau krikszczio-
nių isznaikinę, kad priešz juos
net tapo iszsiųsta kariauna.

Dr. Schenk, buvęs profesorium Viennos universitete, tapo atstatytas nuo urėdo dėl savo išradimo, pagal kurį motina maitindamosi tam tikru maistu gali pagimdyti vaiką ar mergaitę, pagal norą. Maskolijos carienė maitinosi taip, kad pagimdytų caruką, vienok gimė mergaitė ir Dr. Schenk pasiliko melagiu, dėlko neteko ir vietos.

Paryžiuje senatorių sudas nusudijo royalistų partijos vadus, Deroulede, Buffet ir Lux-Soluces ant 10 metų izstrėmimo o Guerin'ą ant 10 metų kalėjimo.

Poznaniaus provincijai, mieste Rawicz, prisaiķinant rekrutus, kapelionas kun. Dulinskis liepė izsnezst laukan izs bażnyczios karizšką karuną, kuri buvusi nepaszventyta, kurią unterapicieras buvo net ant altoriaus pastatęs. Kapelionas raportavojo kamendantui apie nepaklusnumą unterapiciero, už ką tapo atstatytas nuo kalionystės ir nuo mokinimo tikėjimo dalykų gimnazijai.

Britiszkoje rytinėje Aprikoje nosaragis nudurė Dr. Kolb, kuris tyrinėjo tą krasztą. Vieną kartą kelionėje per didelę žolę beinant užlipo ant gulincio nosaragio, kurį nuszovė, bet antrojo nematė ir tasai su savo nosia paleido daktarui pilvą.

Austrijai tapo permaintyti piningai nuo guldenų ir kreicarių ant kronų ir hellerių. Kronas (kronen) tur 100 hellerių (heller) su vertybe 20ct.

Viennoje, zoologiskam darže, kada buvo pilna žmonių, kurie bus įerzinę liutus, atėjus į jų kletką užveizdui Rudovskii, liutai sudrąskė jį po akimis daugybės žmonių.

Frankfurto provincijai, kasyklose Gros-Roeschen užside-

gimo gazių 12 kalnakasių rado myrį. — Wesphalijai, kasyklose „Konstantin“ apdegė 30 kalnakasių o 10 tapo užgriauti nuo eksplozijos.

Frankforte ant gelzkeldvario susimuszė du trukiai kur tapo 19 žmonių suzeista.

Maniloje pasirodė maras, kuris tapo atgabentas izs Honolulu, salų Hawai. Dabar amerikonzski laivai, plaukiantį į Filipinus visai nesustoja prie tų salų.

Londono apsergėjimo gyvuolių draugystė praneszė karės ministeriui, kad norinti nušūsti į pietinę Apriką nors vieną ambulansą dėl suzeistų arklių karėje.

Abisinijai yra užginta rukyti net nuo 1642 metų. Pirmiausiai užgynė rukyti kunigai bażnycziose, kas paskiaus visur izsiplatino. Svetimszaliai ruko tik pasislėpę. Kurį sugauna, tas tur didelę baudą užsimokėti.

Nuo redakcijos.

Norinti patalpinti „Vienybėje“ apgarsinimus susirinkimų, balių ir t.t. turi paduoti laiszką ant paczto sabatoje arba nedėlioje, ką gavę panedėlyje, galim patalpinti. Vėliaus atėję negal patilpti.

Permainingt adresą, visados reik paduoti ir senąjį, nes be tojo negalime surast knygose. Reik visados sziteip paraszyti: Teiksites permaintyti mano adresą: pirma gyvenau po numeriu 125 Columbus str. New York, N. Y. o dabar gyvenu 158 Noble str.

Chicago, Ill.

(Vardas ir pravardė.)

K o r e s p o n d e n t a m s !
Viskas tilps į sekanczius numerius. Acziu!

ATGAJA.

Kaip yra linksma sziaudien matyti,
Kad jau tėvynė pradėd' atgyti;
Jau ir moters pradėjo dirbti,
Tik nedaleisim tėvynei mirti.
Ir ant mūsų užeis saulės spindulys,
Apszvies visus ir atgaivins;
Jis uždegs meilę mūsų szirdyse
Tiktai pajiegas vienykim drasoje.
Gelbekim brolius Viatkon izgrūstus,
Ten jie nuliudę, szirdys jų rustos,
Kad juos paguosti, reik tverti draugystės
Ir szelpti brolius visiems izs vieno.
Deltogi sesers stokim į kovą,
Dirbkime kartu, meskim szalin bovą,
Jaunąją gentkartę gerai auklėkim,
Įkvėpkim jai meilę tėvynės ir brolių.
Mes moterėlės tik nenuilskim,
Vaikeliams savo tėvynę girkim;
O kada jie turės izzmintį savo
Tars: dabar acziu tau motin mano,
Kad ne galėjai duoti suprasti
Meilę tėvynės szirdy atrasti,
Kuri szirdyja mano gyvuoja
Kaip laivas ant jurių siubuoja.
O kad ir mirsiu vis ne užmirsiu
Nors tos szalelės ir ne datirsiu,
Kur gimė augo mūsų tėveliai,
Kur Nemunėlis, sriaunus upeliai.
Nenustos szirdis mano liepsnojus
Apie garbę tėvynės visad dumojus,
Ir dėl jos dirbsiu kolei numirsiu
Nors ir sunkių vargų datirsiu!

Scrantonio moteriszškė.

Tautiszkaui-Darbininkiszki Susirinkimai.

Pittsburgo Lietuviszka knygyno Draugystė bei darbininkiszka kūpa parengia susirinkimus su prakalboms, ant kurių kalbėtojai bus netik izs vietinių inteligentų, bet pribūs garsus lietuviszkas darbininkų prietelis Dr. J. Szliupas izs Scranton, Pa., ant kurio tai susirinkimo užprasdom: merginas, jaunikaiczius, vyrus o ypatingai motinas szeimynų, idant persitikrintų kūr yra žmogus ir kokiose sanlygose turi gyvent ant szios pasaulės, bei kad įkvėptų anas idėjas savo vaikeliams, kurie augdami dar galėtų lavinti savyje žmogisz-

kas pažvalgas, o paaugę stotį dideises proletariato armijos eiles bei skelbt nesuprantantiems savo broliams darbininkiszkos lūmos kanczius.

Susirinkimai atsibus 12, 13 14 t. y. Pėtnyczioi, Subatōi ir Nedelioi Sausio mėn. 1900 m. nū pusės po szesztos valandos vakarais ant J. Weber'o Halles, kampas 27 ir Sarah gatvės S. S. Pittsburg, Pa.; kitomis dienoms iki dienos Dr. J. Szliupas aplankys lietuvius gyvenanczius kaimynystėje Pittsburgo, o ant 20 bei 21 dienos, to paties mėnesio, laikys praneszimus kambaryje Lietuviszko Knygyno po No. 2030 Sarah gatvės S. S. Pittsb. kuris prasidės nū 3 val. po pietų.

Kū skaitlingiausiai susirinkti szirdingai užpraszo
Komitetas.

IDĖJA ANT MĖŠLYNO.

(Apsaka mūsų dienų).
Aukauja broliams Lietuviams
M u s e .

(Tąsa.)

Jonas Szapas iš pradžių labai nedrąsiai vaiksčiodavo ant lekcijų pas poną Žakevyczių, nes ten kasdien reikdavo susitikti su jauna mergaite, pana Lucija — tai vyriausioji Žakevyczių dukterė. Pana Lucija buvo mergaitė gana skaisti, linksmo prigimimo ir da tik asštuonioliktų metų. Labai nedrąsiai jisai traukdavo Žakevyczių varpelį, nes beveik kas sykį iseidavo duris atidaryti pana Lucija, kuri labai maloniai jį sutikdavo priesinėje ir kviesdavo vidun. Dar didesnė nedrąsa Jonui Szapui, kad jinai, kur jisai mokindavo vaikus, tam paciam kambaryje tuotarpu ką nors veikdavo, siudavo, ar megsdavo, užtai gi Szapas tankiai išrodė kaip pagautas. Pabaigęs darbą nedrąsiai linkteldavo galvą panai Lucijai ir kuogreičiausiai iseidavo. Pana Lucija aiszkiai matė, juog Szapas jos nedrįsta, prisivengi su ja susitikti; vienok jauną, patogų vaikiną jai smagu buvo paerzinti.

— Mama, ai mamele! Szapas szian dien manęs kruptelejo, zengdamas per slenkstį; jau asz nebevaiksčiosiu jam duris darinėti; gali da priepuolą įvartyti, — juokdamasi pasakojo motinai Lucija.

— Eik, jau eik, niszmanėle!.. Lyg tu kokia baidyklė, kad jis tavęs krupses? — budavo atsakys motina.

— Žinai ką, mamele, — nors jisai manęs bijosi, bet man labai patinka, — bijau, kad neįsimylėčiau jį.

— Vis tu gali myleti, bet kas iš to, kad jam ta tavo meilė nė motais; jisai tik knygą myli ir myli užvislabjausiai, o tokių strakalų, kaip tu, jam niekad ne bus brangu.

— Et, mamele, jau mane teip niekini, bet kodėl gi asz negalėčiau jam buti pirmutine iš tų strakalų?..

— Kur gi niekinsi vaikelį, bet paįgauti nekiekviena ir nekiekvieną gali? Tai reikia visai kitaip save pastatyti ir žinoti, kaip su kuom apsieiti, kaip pataikyti į norą, čion, mat, reikia ne tik labai kiblaus važiuko, bet ir gudriai tuom vaszeliu užkabinti ir mandagiai traukti prie savęs.

Tai gi, motina su duktere pasikalbėjo, kaip dvi sesers arba vienmetės

draugės, nes viena kitos mislį aiszkiai suprato; kalbėjo, zinoma, be jokio pa-
vydo, nes motina szirdingai lėmė dukter, ko szijė troszko. Lucija motinos žodžius priėmė už gerą rodą, nors ta rodą jai nebuvo reikalinga, dėlto kad ant savo vasziuko buvo tvirtai užsitikrinusi. Vis gi motinos žodžiai jauną mergaitę da labiau padrąsino, pakurstė ir, rodos, nuo to syk jau isztikrujų pradėjo mylėt Szapą, kaip savo busentį vyrą. Szapui, zinoma, nė motais, kad toji geltonplaukė raganėlė buria tą nekaltą avinėlį ir jau nuo pirmutinio pamatymo mezga jam apipainioti tinklus, arba nori, kaip nekaltą žuvytę, varu įvartyti į savo varžą... Motinai teip gi tolyn-labyn patiko Szapas; tankiai po lekcijų jį pati kviesdavo jį ant arbatos, nors jisai iš pradžių vis atsisakydavo, teisindamasis, jog neturi laiko, daug da, esą, darbo, tai negalįs gaiszuoti. Lucija ne sykį malonėjo, kad gautų su juom nors valandėlę pasikalbėti, bet anaipol — jinai bijojo ir pratart jį žodelį, nes jis ir be to krupsėjo, per ką ant arbatos kviesdavo tiktai motina.

Vieną szventdienį, tik spėjus Szapui ateiti, poni Žakevyczienė, susitarusi su dukterim, gali sakyti, per prievartą nusivedė Szapą į salionėlį ir labai maloniai vaiszino arbata ir visokiais smaguriais. Szapas sziuom žygiu iszrodė, kaip paukeztelis, pagautas kilpose; vienok ir panai Lucijai, rodos, ant tos valandėlės kas atėmė drąsą: jinai teip gi daugiau tylėjo, tartum, padėdama tylėti svečziui.

Motina iszėjo į kitą kambarį ir Szapas su pana Lucija likosi du vienu. Abudu valandėlę tylėjo — kits kitam nė žodžio, bet pagalios pana Lucija jį jį pratarė:

— Tamsta, tu but, manęs nedrįsti, kad nieko nekandi prie arbatos?

Svečzias lyg užkaito ir nedrąsiai atsakė:

— Aczių szirdingai, bet ko gi man nedrįsti? Jug su pana Lucija matomės kasdien, — o kad ir pirmas kartas butų?.. — užbaigė drąsiau ir vėl abudu nutilo; bet pana Lucija vėla tuojaus ir visai netikėtai užklausė:

— Kodėl Tamistą daugelis vadina „litvomanu“? Turbut, Tamista, neapykenti lenkų ir lenkiszkos kalbos?

— Už ką gi asz galiu nekęsti lenkų ir jų kalbos? — su pasistebėjimu atsakė Szapas: — vienok, kaipo lietuvys, turiu

labiau guodoti ir branginti lietuviszką.

— Ir asz noriu iszmokti lietuviszkai — perkirto pana Lucija.

— Iszmokti lietuviszkai, Lietuvoje gyvenant, tai nesunku, ir priegtam gana naudinga — atsakė Szapas.

— Tai apsiimk, Tamista, mane iszmokinti — toliaus kalbėjo pana Lucija.

— Kodėl ne, jei tik yra tam tikras noras? — atsakė Szapas.

— Noro man nepritruks, nes jau seniai geidžiu mokėti ir, atsitikus progai, kiek galėdama kalbu; labai bucziau dėkinga Tamistai, kad, nors retkarčziais, galėtumėte su manim kalbėti lietuviszkai — tai be abejonės pramokčziau, — maloniai kalbėjo pana Lucija.

— Su mielu noru galiu pasiszvesti dėl jus, jeigu tik isztikro geidžiate; tam tikslui galiu parupinti atsakanczių lietuviszkų knyguczių skaitymui, nors da labai mažai lyg szio laik tam tikrų teturime, bet vis gi rasis... .

Teip kalbėjo Szapas jau kurkas drąsiau ir ant jo veido matyti buvo smagumas ir užganėdinimas.

— Lenkė užsimanė mokintis lietuviszkai, da gi toji, ką pirmiaus pati vadino mane „litvomanu“ ir, kiek girdėjau, nekęsdavo lietuvių! sau vienas sanprotavo Szapas ir ilgai stebėjosi.

Jug pereitus metus vienas jo draugų netyczia susipažino su pana Lucija ir jam paciam pasakojo juog anoji kreivai žiuri ant lietuvių, juog lietuviszka kalba esanti labai bjauri, kad net ausys glaudziasi girdint, juog tikra „chlopiszka“, o lietuviszki „klopai“ teip jai, esą, baisus, kad isztolo turinti atsilenkti, jeigu tenka susitikti ant gatvės.

Žakevycziai da tik szeszi metai gyvena Lietuvoje, nes atėjo jie iš pat vidurio Lenkų — ten gimę ir augę. Pats ponas Žakevyczius teip gi sznairuodavo ant lietuvių-inteligentų, kurie tarp savęs kalbėdavo lietuviszkai, ir tankiai iš jo burnos skambėdavo neapykantos žodžiai: „litvomanu“ arba „litvomanja“.

Už tai gi Szapas niekaip negalejo suprasti, kodėl teip staiga pasidarė tokia didelė atmaina su pana Lucija?

— Turbut, mergaitė su idėja, — o ką apie ją kalba žmonės, tai tikras melas, — sau vienas sanprotavo.

(Toliaus bus.)

LATVIU TAUTA,

KITAKART IR ŠIADIEN.

PARASĖ
JONAS ŠLIUPAS, M. D.

(Tęsa)

prisiegą paklusnumo nuo Kettlerio, arkivyskupo ir šalies stonų. Kuningaikštis Radvilas, kaip vietininkas karaliaus, kovo mėnesyje 1562 m. nukako į Rygą. Čion Kettleris kaip paskutinis ordensmeisteris atvalnyjo Rygiškius nuo duotos prisiegos, sudėjo savo ordensmeisterišką urėdą ir paėmė Kuršą bei Žiamgaliją nuo karaliaus į leną. Karaliaus pilnavalninkui Kettleris atidavė savo zokono kryžių, zokono tiesas, raktus pylies ir miesto, kas iššaukė tarpe Vidziamiečių didelį sugraudinimą ir karštas ašaras. — Miestas Ryga stengėsi ilgiausiai išlaikyti savo surėdą ir tikrai 1582 m. jis pilnai pasidavė Steponui Batoriui. 1563 m. mirė 21-mas ir paskutinis arkivyskupas Rygos Vilimas, markgrovas Brandenburgo, ir tapė palaidotas katedroje Rygos: Karalius Sigismundas Augustas 1566 m. su visu panaikino Rygos arkivyskupystę.

Taip tai seniaus vokiečių suvienytos provincijos Vidziamio, Estijos bei Kuršziamio tapė išdraskytos į 6 dalis:

- 1) Čaras Ivanas IV pasilaikė buvusią Terbatos vyskupystę, taip-gi Narvą su jos aplinke.
- 2) Hercokas Magnus iš Holšteino į-teigą Piltinės arba vyskupystę Kuršo ir vyskupystę Ozelio, prie ko ir Vyka priklausė.
- 3) Svedų karalius Erichis XIV visą Estiją, atskyrus Vyka.
- 4) Karalius Sigismundas II Augustas — Vidziamį.
- 5) Kettleris hercokystę Kuršo ir Žiamgaliją po lietuvienkiška lėnnikysta.
- 6) Ryga iki 1582 m. liko dar valnu cėsoriškos vokiečių valstijos miestu.

Kas atsieina kenčiančiųjų žmonių, tai jų padėjimas paskutiniuose metuose grimstančios ir skęstančios valstijos pasiekė patį rubežių žmogiško bėdingumo ir vargo; nes netik jie buvo atiduoti ant valios ir tikslo nožmių ponų, bet ir per siuntančias gaujas barbariškų tautų jie buvo nežmoniškiausiu budu kankinami ir zurdojami ar pulkais, pagriebti nuo tėviškos žiamės ir giminės, pardavinėjami Maskolijos turgavietėse į vergybą. Ir nužudytieji bei parduotieji nebuvo dar pačiais nelaimingiausiais. Baisiai sudarkytos, iki nepakeltina įkoneveiktos moters, mergos ir vaikai buvo pasibaisėjimu ir nuoganda dėl tų, kurie jas mylėjo, ir nubaidė ant visos ateities tyką bei kantantumą nuo naminio židinio.

Tarpe pasekėjų didžiojo Vittenbergo reformatoriaus veikiai atsirado partijos ir nepikanta. „Ginčyjosi net už taškelių virš raidės i, lyg kad nuo to prideretu žiamiška gerovė ir amžinas išganymas“. Prapuolė (nėkadės nebuvusi...) krikščioniškoji dvasė ir meilė!... Taip buvo dvare pase-nusio Albrechto Prusuose, kur svetimziamiai theologai jiems netikinčius banityjo, šmeizė, kalino.... Iš tos tai mokslainės atvyko pamokslininkai į Vidziamį, ir tai buvo vis menkiausieji Vokietijos theologai, kurie nei Latvių nei Estų

kalbos nemokėjo, ir kurie džiugų gyvenimų vedė su ponija pō-draug!). Visoje šalyje nebuvo nei vienos mokslainės, iš kurios tenbuviai butu ant kuningų išeiti galėję. Tuomi tarpu būrai turėjo kuningus užlaikyti, o vokiečiai ant metų ant to teduodavo po kumpį. Kuningai tikrai apie savo praturtimą rupinosi. Užtai tarp Estų ir Latvių krikščionybė buvo visai nesuprantama, Vidziamyje laike karių visos bažnyčios tapė nudegintos, o Kuršė ir Žiamgaliuose 1566 m. buvo tikrai 3 parapijinės bažnyčios: Jelgavoje, Bauskėje ir Dobelėje, ir keletas menkų kopyt palaikių — Kuldigoje, Ventpylyje, Talsėne, Tukkuine, Kandavoje ir Zabeliuose. Rods Latviai nesugrįžo į užmirštą senąją tikybą, ale paskendo prietaruose ir ėjo prie burtininkų, kerėtojų bei raganių, pagal kurių paliepiną jie kabinejo kaspinus, garbanas plaukų, monėtas, vašką ir t.t., ant senų ažuolų bei liepų. Daugiur vaikai nebuvo krikštyjami nei vieros pamokinami. Už tai Einhorn sako teisingai:

Du armer Kurischer Bauer,
Dein Leben wird dir sauer.
Du steigest wohl auf den Baum
Und haust dir Sattel und Zaum,
Du gibst den Pfaffen auch ihre Pflicht,
Und weisst von Gottes Word doch nicht.

Baisus smarkavimas prieš burus, „nemylistingumas dėl pabėgėlių“ pastarame zokono valdzios laike, buvo pasiekę savo augštybę. Kettleris 1567 m. seime Rygoje išrupino pastatymą 70 naujų bažnyčių Kuršė ir Žiamgaliuose ir idant rastusi kuningai mokanti latvišką kalbą.

Dar katalikystės laikuose randame tulus Latvių rašto paminklus. Juk Innocentas III ir H. Sarfenbergis buvo paliepę Latviams mokintis Tėve Musų ir Credo. Todėl turėjo būti išguldymai padaryti. Žinome jau, kad popėžiaus legi-tas Vilimas iš Modėnos aplink 1226 m. esąs parašęs Latvišką Gramatiką. Pirmas Latvių rašto paminklas yra užilikęs aplink 1526 m. Grunavo „Prusų kronikoje“; rodė chronistas sako tai buvus senprusių Tėve Musų, bet Bezzenbergeris mąsto, kad tai buvęs Latvių, ir jis taip jį perrašo: „Musen thewes, cursch thu ese debbesys, swetytz gir thowes wardes, penak mums thowe walstibbe, towes pratės gir synemmes kad debbeszis, tade ari semmes wursony, dodi mummys igdenas musen mayse, unde pamet mums musen nozeginu, cade mes pametam musen prettenekims, newede mums lawnam padoman, swabbadi mums no wusse loune. Jhesu“.²⁾

1) Rusov rašo apie juos: „Evangėliškėjie kuningai, lygus kitiems, nesigėdyjo laikytis priegulkas, daugelis bažnytponių mažai rupinosi apie mokslą ir pamokslus ir kitą nėko nedarė, kaip keliavo nuo vieno bažnyt-kiemio mužininko pas kitą, nuo vieno valno ukininko pas antrą ir liepė labai vaišinti save. Katras iš jų buvo linksmus žmogus ir labas juokuotojis ir taip kalbėjo; kaip aniems (mužininkams) patiko, tas buvo tikrasai kuningas dėl žiamionių. Todėl atsirado Vidziamio kuningų tarpe tuolaik daug nebylių šunių, kurie nedrįso sudyti didelės ydas“.

2) Grunavas taip surašė: „Nossen thewes cur thu es delbas swetytz gischer tho wes wardes penag munis tholbe mystlastilbi tolpes prahes girkade delbeszisne tade symmes semmes worsunii dodi mommys an nosse igdemas mayse unde gaytkes pames mums nusze noszeginu cademes pametam musen prettaune kans newede munis lawna padoma swalbadi munis nowusse loyne Jhesus amen“. Grunavas pats latviškai nemokėjo, todėl jis nprasašą darydamas turėjo taji sudarkyti!

Antrą seną Latvių Tēve Musų randame Latiaus rašte: „De gentium aliquot migrationibus“, spausdintame Baselyje 1557 m., kurį autorius priskaito Geruliams, kodėl Watsons Gerulius sako buvus Latvių kilmės. Štai tasai Tēve Musų: „Tabes mvs kas tv es eckschan debbesis schvvetitz tovvs vvaartcz enak mvmv tovvs vvalstibe tovvs praats bvskā eckschan debbes vvrsvan svmmes mvsse denische mayse dvth mvmv schoden pammatemvms mvsse grake ka mess pammat mosse patra dveken, ne vveddvomoms lovna bađeckle, pett pa ssarza mvmv nv vvvse lovne, amen“. Cion kalba yra latviška, su tulomis rašymo klaidomis (k. a. patra dveken—parradneken).

XV.

Vidziamis Lenku valdžioje (1562—1625 m.)

Lenkai neišpildė nei Vidziamiečių viltis nei savo pažadus, o norėdami paglemžti Estiją susikirto su Švedija. Maskoliams ir Danams seiles ryjant ant Vidziamio ir Estijos, Pabaltijos kraštas tapė ginčų obuoliu dėl susėdiškųjų valstijų bei mušiamiečių vainose, per ką visa šalis giliai paskendo į bėdas. Ir bažnyčios reikaluose Lenkai nedavė pažadėto apginklo, ir per Jezuvitų priezastį Vidziamis įgijo katalikišką vyskupą (Vendene), o Rygoje, Vendene ir Terbatoje net Liuteriškių bažnyčios tapė permaintytos į katalikiškas. Lenkams valdant, tiesos ponų buvo kojomis myniojamos, nes Lenkai geidė „uzmarėnus (vokiečius) išvyti atg. už marių, iš kur jie buvo atsibastę“. Bėdnas buvo žmonies buvė, nes čiułpė jo syvus vietiniai ponai, svetimi karčiai ir Lenkų urėdininkai, bažnyčios-gi ir mokslaines puolė; protestoniškų kuningų gyvastis buvo pavojuje. Miestai per apgulimų vargus supustėjo ir nubėdno; pirklyba ir amatai sustojo, — trumpai sakant: vi-satinis pakrikimas įvyko. Tiktai Vidziamiai geriausėjosi, kada jis pateko per Gustavą Adolphą (1611—32) į Švedų valdžią.

Dabar Vidziamį valdė Lenkų administratorius ar karaliaus vietininkas. Pirmu tokiu administratoriumi buvo paskirtas 1562 m. Gotthardas Kettleris, kurs jau 1566 m. tą urėdą padėjo šalin dėl negerumų, jam daromų per Vidziamiečius. Jo vietą apėmė Lenkų didis maršolas Jonas Chodkevyčius, kurs labai buvo uršus ir nežiurėjo ant tiesų bei privileijų diduomenės. (1582 m. administratoriumi tapė vyskupas Jurgis Radvilas, vėliau tapė kardinolu, ir po tojo, 1603 m. Jonas Karolis Chodkevyčius). Įvykus Liublino unijai 1569 m., Vidziamis ir Kuršas įėjo į nepadalinamą valstijinį kuną Lietuv-Lenkijos. 1566 m. karalius Sigismudas Augustas Vidziamiai suteikė titulą hercokystės ir drauge davė įpatingą žiamezenklį. Sigismundas Augustas mirė be vaikų 1572 m. ir Lenkija tapė riunktine valstija.

Hercoko Magnaus pastangos padidinti nupirktą plotą žiamės nepasisekė, už tai jis pasidavė vylionėms Taubės ir Kruzės, ir pastojo vasalu caro. Moskvon nuvykęs 1570 m., jis tapė paskirtas karaliumi Vidziamio (žinoma maskoliškiosios dalies) po Maskolijos lėnnikysta, apsivedė su anuke Ivano IV ir su pagalba maskolių vaisko jis turėjo įsteigti vasališką karalystę. Jam vienok menkai kas sekėsi, taip kad jis pasiliko tiktai prie apturėjimo Oberpahleno, tai-gi karaliumi

be žiamės, paskėndusiu bėdoje ir skolose. Kad Ivanas IV neišpildė savo prizadėjimų, beje duoti jam Vidziamyje keletą pylių ir kitokius turtus, Magnus 1578 m. įėjo į derybas su Lenkų karaliumi Steponu Batoriu (1575—86 m.) ir padarė Bauskėje suderybas, pagal kurias jis anapusdauguviškes pylis, kurias jis paskutinėje vainoje buvo užėmęs dėl Maskolijos, pavedė Lenkijai ir pasidavė po Lenkijos apginklu. Tada jis pasitraukė į savo įsteigą Piltenėje, ir tai Piltenėje tai Dundangoje laikė savo sėdenę. Jam Piltenėje mirus 1583 m., jo pati sugrįžo į Maskoliją. Piltenės įsteiga 1585 m. po daugelio vaidų atiteko Lenkų karunai. — Oezelis-gi ant tulų laiko pateko Danijai.

Maskolių bei Švedų grumiama, Ryga 1580 m. pradėjo taip-gi derybas su Steponu Batoriu, ir 1582 m. po rodos Gradne įvyko pilnas Rygos pasidavimas po Lenkijos vyresnybe. Batory žadėjo miestą ginti nuo pašalinių neprietelių ir išlaikyti protestonišką tikėjimą bei iktuometines Rygos tiesas. Ir kad maskoliai geidavo sudėjimo ginklų, Batory reikalavo, idant jieje išsinešintu iš Vidziamio. Pepėzius Gregoras XIII atsiuntė pas Batory ir pas carą kytrąjį jezuvitą Possevinį kaipo taikintoją. Lenkams likus pergalingiems pietiniame Vidziamyje, caras nusiuntė paslus į kaimą Kiverova Górką (15 verstų nuo Sapolskio), kur lenkams maskoliai turėjo pavesti viską, ką turėjo Vidziamyje, po kam 10 metų ginklų stova įvyko. Tada didvadis Zamoiskis atvyko su kariauna į Vidziamį ir 1582 m. įtraukė į Terbatą. Maskoliai taip-gi Oberpahleną atidavė Lenkams, ir taip 1582 m. Vidziamis pilnai atiteko karaliui Lenkų, per sątaiką Kiverovos Górkoje (arba Sapolskiškėje Sątaikoje).

Vidziamyje Lenkų rėdas savo išdydumu ir tikslu veikiai pelnė neužsiukėjimą. Ir katalikystę čion pradėjo gaivinti jezuvitai, taip-gi minėtasis Zamoiskis. Rygoje esantis klištorius Marijos Magdališkes davė priezastį dėl platinimo katalikystės. Maskoliams išsikrausčius, 1582 m. Batory liepė Terbatos dumi neatstatinėti katalikų nuc miestinių urėdų ir jiems pavelyti valną pildymą savo religijos. Vienlaik Batory iš užrubežio į Vidziamį parkvietė katalikiškus amatninkus, pavalnino juos ant 10 metų nuo pagalvių ir apdovanojo juos žiamėmis. Potam Batory apskelbė karališku raštu įsteigimą vyskupystės Vidziamyje. Ir Zamoiskis atvykęs į Terbatą, pavedė Joniė bažnyčią protestonams, o Marijos bažnyčią, vyriausiają, katalikams. — 1582 m. Batoriui su daugeliu vyskupų ir urėduinkų atvykus į Rygą, prasidėjo derybos dėl pavėdimo katalikams protestoniškų bažnyčių. Rygiškiai siulė buvusią maskolių cerkvę, bet Batory reikalavo bažnyčių Joku-bo ir Magdalenos, prigulinėjų jau per 60 metų protestonams, ir katalikai jas pasiėmė prieš norą dumos miesto. Mužininkai taip-gi prašė karaliaus, kad patvirtintu jų privilegijas ir išklaustytu jų paskundas, bet tas juos siuntė prie Lenkų sąeimės. Sako taip-gi, kad karalius norėjęs povisam permaintyti kunišką koronę ant piningiškos, ale kad patys žiamionys

(Toliaus bus.)

Vokietijai, Hanoverių prov., kaime Radbruch yra avinykas Ast, kuris yra labai placziai pažįstamas kaip garsus gydytojas ir turintis net savo aptieką. Jo metinis įėjimas išneša 120,000 markių. — Doktorų draugystė kreipėsi prie gen-gubernatoriaus uelsdama pagalbos prieš Astą, kuris visiems daktarams atima uždarbį. Astas yra teip moksliau, kad ligas pažįsta ant plaukų, kaip ir garsus Amerikos daktarai. Berlyno universitetas turėtų Astui suteikti daktaro titulą, dėlko neprivalytu daktarai ant jo guostis.

Romoje apsivogė sunus buvusio ministrų prez'entu Crispo. Jisai pavogė savo sužiedotinės visus pasvėitalus ir nuo baudos sudo pabėgo į pietinę Ameriką.

Galicijai, Veliczkoje, kur buvo užchėdyjimo kasa, prapūlė 200,000 auksinų.

Kryme siautė baisi pusis, sugriovė daugel namų ir užmušė kelioliką žmonių.

Sevastopoliuje prie Juodjurių eksplodavo parako magazynas ir supustyjo visą karieskos laivynės zopostą, vertą milijono rublių.

Kamerūne vokiszkoji kolonijai Aprikoje, valdininkai dėl gyventojų įsitaisė torturas ir nepaaklusnuosius murinus jose iki smert užkankinę. Tokiu tai budu yra platinamas apszvietimas tarp laukinių žmonių.

Susirinkimas.

Jeigu esi lietuvis ir teip vadies ir nors kiek apie lietuvių vystę supratimė turi, atėik ant susirinkimo T. M. Dr. Brooklyno kuopos, ant salės p.

Draugelio 73 Grand Str. Brooklyn, N. Y. 21 d. Sausio (January) 1900 m. t.y. panedėlyje 8 valandą vakare.

Kuopos sekr.

J. Naujokas.

Skaitytojams!

Sziuomi užpraszome garbius „Vienybes“ skaitytojus atnaujinti prenumeratą kaip ir užsimoketi užvilktą skolą. Kuriė neušimokes prenumeratos ir neduos jokios žinios iki 15 dienai Sausio, negaus daugiau musu laikraszczio.

Balius! Balius!

Draugystė Lietuvos Sunų parengia didelį balių panedėlyje 15-tą d. Sausio 1900 m. ant LANDMESSER'S HALL ant kampo S. Main ir South Street, Wilkes-Barre, Pa. Prasidės 7-tą valandą vakare ir trauksis per visą naktį. Muzykė bus konuopuikiausia.

Todėl gi vyrai, moters, jaunikaiciai ir panelės! nepamirszkite 15 dieną Sausio, atėikite visi ant to puikaus balius. Įeiga į salę tiktai 25 ct. Nuoszirdziai užpraszom

Komitetas.

FERAS! FERAS!

Žinokite ir atmykite broliai, kad 22 dieną szio mėnesio t. y. panedėlij prasidės pirmutiniai szitoj apielinkėj LIETUVISZKI FERAI. Trauksis Fėrai per

visą nēdele. Kartų su Fėrais PANEDELIJ, CZETVERGE ir SUBATOJ bus baliai. Kitose dienose kitokie pasilinksminimai. Lietuviai isz aplinkinių: isz Wilkes-Barrių, isz Wanamies, Gleen Lyon ir Pittstono tegul pasinaudoja isz progos, ba tai bus puikiausi Fėrai. Lietuviai da niekad niekur tokių nesurēdė. Įrėdymas salės ir bus labai puikus. Prasidės Fėrai kas vakaras 7 adynoi ant puikiausios Plymouthe salės GRAND ARMORY HALL.

Fėrų Komitetas.

„Vienybes“ redakcijai

gaunamos szios naujos knygos.

Vilius Tell. Drama penkiūse aktūse, versta isz vokiszkos kalbos per D. V. Kudirka -30

Laisvos Valandos. Eilės. Paraszė D. V. Kudirka -15

Pasakos. Pagal Krilovą paraszė Dr. V. Kudirka -10

Laima ir Planetos -25

Aidas Lietuvos darbininkų num. 3 ir 4 -15

Lietuvos Darbininkas num. 3 -20

Isz ko kyla melai -75

Gyvenimai Szventujų ant koznos dienos 6-ta dalis -65

Vienaktis. Apysaka isz gadyinės prancuzų revoliucijos -5

Ką turime veikti dėl musų iszganymo -5

Kalendorius 1900 m. -15

ADRESAI

CENTRALISZKŲ VIRSZINKŲ „TĖVYNĖS MYLĖTOJŲ“ DRAUGYSTĖS.

Prezidentas—T. Astromskis
P. O. Box 200, Minersville, Pa.

Kasierius—A. Olszewskis
60 Sub Sta. Chicago, Ill.

Sekretorius—M. J. Damijonaitis,
65 N. Leonard str. Waterbury, Conn

Hotelis Miko Grigaravicziaus
Ant Ulyczios Maple No 136 ir 138
Mt Carmel, Pa.

Užlaikau geriausius gėrymus, užkandį, Cigarus, ir kožnam reikale dudu giarą rodą.

P. CH. SABAS

Geriausia užeiga dėl visų, o ir Degtinė, Vynas, Alus ir Cigarai yra pirmos kliasos, taipogi ir Bilerdą puikų laikau dėl praleidimo linksniau laiką.

PARDŪDU LAIVAKORTES ant visokių kelių mariomis ko nū pigiausei. Siuonziu piningus į visas dalis svieto. Norintis kad jo piningai siuonziama įtėvynę neprapultų ir kū greiciausei nueitu, tegul kreipsi po tokiu adresu:

P. Ch. Sabas

301 W. Centre street
SHENANDOAH, PA.

BRAVORAS.

(CITY BREWERY CO.)

Kuriamė iszdirba skaniausia, geriausia ir sveikiausia, ALŲ ELIŲ ir PORTERŲ.

Po No 600 iki 612 Pearl str.

ELIZABETH N. J.

PETER BREIDT

Locninjkas.

HOTELIS arba geriausia

užeiga dėl darbininkų ar sziaip žmonių. Kurie norite szį bei tą dasiznoti ir szalto aluozio Taurę iszsigerti vyno ir visokių arieklių, ar cigarelių skanų užirukyti, atėikite pas:

Antaną Kalinaucką

13 N. Hancock st. WILKES-BARRE

VYRAMS DYKAI.

Kiekvienas vyras, knrs paraszys laiszka į State Medical Institute, Kay 520 Elektron Building, Fort Wayne, Ind., aplaikys dykai prabos pakuti garsingu Naminių Gyduolių, iszgydziusiu tukstanczius vyrų kurie per ilgus metus kentėjo lytiszku dalių silpnumus, paeinanczius nuo jaunystes iszdykimo, prazudymo pagiesos ir atminties, silpnuma nugaros, sumenkėjima ir suvytima lyties dalių. Raszyk szia dien.

Nesiusk piningu.

Daug žmonių serga ant poliucijos, kuri pasirodo laike miego arba prie nusiszlapanimo, ir jeigu isz to nesiagydy, ji neapleis žmogų kankinusi. Žmonės turinti tą ligą kenzia nemugą, galvos skaudėjimą, pilvo užkietėjimą arba netravinimą, nerviszkumą, vidurių ir nugaros skaudėjimą ir apsilpnėjimą lytiszku kuno dalių. Jeigu tokiūse atsitikimūse reikalauji pagalbos, nesiusk piningų, bet raszyk pas manę įdėdamas markę, o asz atsiųsiu tau apraszymą, isz kurio tikrai iszsigydysi. Adrisūk:

John Wasel,

Box 443, Iron Mountain, Mich